

RES en omgevingsvisie gelijktijdig opstellen

Het creëren van draagvlak bij inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties is een voorwaarde voor het slagen van de route naar de Omgevingswet. Van links naar rechts: Bart Mulder (beleidsontwikkelaar duurzaamheid en klimaataanpak), wethouder Erik Visser (onder meer circulaire economie, energietransitie en Cleantech Regio), wethouder Robert Scholten (onder meer ruimte en wonen) en Arjan Kisjes (projectleider omgevingsvisie).

Samenwerken, participatie en integratie. Het zijn woorden die vaak voorbij komen in een gesprek met de gemeente Epe over de route naar een Regionale Energie Strategie (RES), omgevingsvisie en omgevingsplan. Welke uitdagingen komt deze gemeente uit de Cleantech Regio tegen in de aanloop naar de Omgevingswet en uitwerking van het Klimaatakkoord? “Het is vooral belangrijk om de RES en omgevingsvisie gelijktijdig op te stellen”, zegt wethouder Erik Visser van de gemeente Epe. “Daarom heeft Epe de OKER-aanpak”, vult wethouder Robert Scholten aan: “Omgevingsvisie, klimaatadaptatie, energietransitie en RES worden gezamenlijk en integraal opgepakt en afgestemd.”

De locatie van het gesprek had niet mooier gekozen kunnen worden: in de zon op het terras bij het Koetshuis van het fraaie Kasteel Cannenburch in Vaassen. Gevoelsmatig in ieder geval een duurzame plek in de gemeente Epe. Aan tafel – op uiteraard 1,5 meter afstand – zit wethouder Erik Visser met in zijn portefeuille onder meer circulaire economie, energietransitie en regionale samenwerking binnen onder andere de Cleantech Regio. Ook wethouder Robert Scholten (onder meer ruimte en wonen) is aangeschoven, alsmede Arjan Kisjes (projectleider Omgevingsvisie) en Bart Mulder (beleidsontwikkelaar duurzaamheid en klimaat-aanpak). Het is duidelijk dat de gemeente Epe veel waarde hecht aan kennisdeling, ook met de lezers van dit blad.

Cleantech Regio

De gemeenten Apeldoorn, Brummen, Deventer, Epe, Heerde, Lochem, Voorst en Zutphen vormen samen de Cleantech Regio. De ambities van de regio zijn torenhoog. “De Cleantech Regio wil in 2030 energieneutraal zijn. Voor het bedrijventerrein Eekterveld in Vaassen is bijvoorbeeld in maart 2019 al een Collectief Energieplan voor energieneutraliteit gepresenteerd aan de ondernemers: hoe gaan we dit aanpakken? Ook voor bedrijventerrein Kweekweg in Epe wordt er samen met ondernemers gekeken naar energieneutraliteit”, aldus Visser, die als wethouder lid is van de Strategische Board van de Cleantech Regio. “In 2023 zijn wij verder met 25% minder CO₂-uitstoot de meest duurzame regio van Nederland”, vervolgt Visser. Ambities zijn onder meer dat 30.000 woningen binnen de Cleantech Regio van het aardgas afgaan, 50% van alle bedrijven en instellingen laadpunten heeft voor elektrisch vervoer en onderzoek naar (en stimuleren van) alternatieven, zoals geothermie in Apeldoorn en Brummen, waterstofproductie en synthetisch gas. “Maar ook dat duurzame energie-opwekkers in 2023 zijn ingepast in ons mooie landschap.”

De ambities gaan echter nog veel verder, zoals op het gebied van de circulaire economie. “In 2023 is de Cleantech Regio de meest circulaire regio van Europa”, aldus Visser. Maar ook het human capital is belangrijk; in dat jaar moet iedere werkgever de medewerkers hebben die nodig zijn. “Dat doen we door initiatieven en ideeën van ondernemers, overheden, onderwijs en onderzoek en maatschappelijke organisaties samen te brengen. Innovatiekracht vinden we eveneens van belang: in 2023 realiseren wij minimaal honderd startups/nieuwe businesscases per jaar. Daarnaast is in 2023 ons vervoer snel, slim en schoon. En we staan

Foto: Wico Ankersmit.

Energiedak bij woning Wico Ankersmit, directeur Vereniging BWT Nederland, in Vaassen (gemeente Epe).

dat jaar in de landelijke top 5 als dé vestigingsregio. Niet alleen voor bedrijven, maar ook voor talenten. Uiteindelijk doel is dat de Cleantech Regio aantrekkelijk is en blijft voor inwoners, toptalenten en ondernemers.”

Op weg naar RES

Op 28 juni 2019 publiceerde het kabinet het Klimaatakkoord: de Nederlandse uitwerking van de internationale klimaatafspraken van Parijs (2015). De CO₂-uitstoot moet in 2030 met de helft zijn verminderd ten opzichte van 1990. Een van de afspraken is dat dertig energieregio's in Nederland onderzoeken waar en hoe duurzame elektriciteit op land (wind en zon) het best opgewekt kan worden. Maar ook welke regionale warmtebronnen lokaal te gebruiken zijn, zodat wijken en gebouwen van het aardgas af kunnen. Waar is er ruimte en hoeveel? Zijn de plekken maatschappelijk gezien acceptabel en financieel haalbaar? In een Regionale Energiestrategie (RES) beschrijft elke energieregio zijn eigen keuzes. De RES heeft een horizon van 2030 met een doorkijk naar 2050 en wordt om de twee jaar herijkt. “Uiterlijk 1 oktober moet de concept-RES worden ingeleverd bij PBL (Planbureau voor de Leefomgeving, red.). Wij stellen de concept-RES nadrukkelijk samen met inwoners, ondernemers, verenigingen, belangenorganisaties, stichtingen en andere stakeholders, zoals scholen, op. Dat doen we vanuit de Cleantech Regio, met uitzondering van Deventer. Dat heeft te maken met het feit dat Deventer in een andere provincie ligt en daardoor ook in een andere RES-regio”, vertelt Visser. Uiterlijk 1 februari 2021 volgt de terugkoppeling vanuit PBL en uiterlijk 1 juli 2021 moet de definitieve RES 1.0 gereed zijn. Bart Mulder, be-

leidsontwikkelaar duurzaamheid en klimaat-aanpak, daarover: “Met betrekking tot de warmtevraag onderzoeken wij tal van mogelijkheden, denk aan geothermie, riothermie en TEO (thermische energie uit oppervlaktewater, red.). Uiteraard uit oogpunt van natuurwaarden en duurzame inzetbaarheid van de warmtebron, maar ook het draagvlak onder inwoners en ondernemers moet er zijn. De RES wordt iedere twee jaar aangepast op grond van nieuwe ervaringen. Het bijstellen van de RES kan weer leiden tot aanpassen van de omgevingsvisie (zie hierna, red.) en andere plannen.”

Omgevingsvisie

Er moet door iedere gemeente uiterlijk in 2024 ook een omgevingsvisie worden opgesteld. Een omgevingsvisie gaat in op de samenhang tussen ruimte, water, milieu, natuur, landschap, verkeer en vervoer, infrastructuur en cultureel erfgoed. “Ook de zoekgebieden voor opwekking duurzame energie kunnen worden opgenomen in een omgevingsvisie. De wijze waarop je die omgevingsvisie invult is vormvrij: de gemeenteraad bepaalt detailniveau, gebieden, sectoren en thema's”, aldus Arjan Kisjes, projectleider omgevingsvisie. Er moet door iedere gemeente uiterlijk in 2024 een omgevingsvisie worden opgesteld. De gemeente Epe wil de omgevingsvisie voor de zomervakantie hebben vastgesteld. “Daar ligt integraal onze ambitie voor de toekomst vast en nemen we ook andere belangrijke thema's mee, zoals woningbouw”, aldus wethouder Robert Scholten. De omgevingsvisie is ook een verplicht instrument voor het Rijk en de provincie. Het Rijk maakt een nationale omgevingsvisie, de provincie een provinciale omgevingsvisie en de gemeente een gemeentelijke

omgevingsvisie. Zeker als zoekgebieden de gemeentegrenzen overstijgen is het nodig ze zowel in de omgevingsvisie van de gemeenten als van de provincie op te nemen.

“Het is aan te bevelen om het opstellen van de RES en omgevingsvisie integraal op te pakken”, zegt Scholten. Kisjes vult aan: “De keuzes die in de RES staan, hebben gevolgen voor de leefomgeving. Denk aan het creëren van zonneweides of zonnepanelen op daken van woningen, bedrijven of andere gebouwen. Maar ook het plaatsen van windmolens en de aanleg van warmtenetten. Voor ons speelt de landschappelijke inpassing van zonne- en windenergie een grote rol en daarom ook de OKER-aanpak.”

Scholten: “In het najaar gaan we dan ook zowel met de omgevingsvisie, als de concept-RES naar buiten om daarover met onze inwoners in gesprek te gaan en voeren we het gesprek dus integraal. RES en omgevingsvisie hebben daarom veel raakvlakken. Ga niet eerst een RES ontwikkelen en dan een omgevingsvisie. Dan mis je belangrijke raakvlakken. In Epe trekken beiden dan ook gezamenlijk op en is er een goede bestuurlijke en ambtelijke afstemming.”

Omgevingsplannen

Uiteindelijk kunnen de plannen in RES en omgevingsvisie worden vertaald naar een omgevingsplan onder de nieuwe Omgevingswet.

Het omgevingsplan is de opvolger van het bestemmingsplan. Daar staan regels in over activiteiten in de leefomgeving waar inwoners en bedrijven zich aan moeten houden. Ook kan de gemeente in het plan functies toekennen aan specifieke locaties. Zo kan een omgevingsplan bijvoorbeeld bepalen dat er in een wijk een warmtenet wordt aangelegd. “Zover is het nog niet, eerst maken we de omgevingsvisie. Daarnaast zijn we in gesprek met de gemeenteraad over de wijze waarop een omgevingsplan er straks in de gemeente Epe komt uit te zien. De eerste bijeenkomst is daar inmiddels over geweest”, zegt Scholten.

Nieuw is dat in het toekomstige Besluit bouwen leefomgeving (Bbl) is opgenomen dat gemeenten in hun omgevingsplan op enkele onderwerpen met maatwerkregels strengere eisen kunnen stellen aan bouwactiviteiten. Bijvoorbeeld voor de energieprestatie en de milieuprestatie. Ook kan een gemeente met maatwerkregels de bruikbaarheidseisen voor woningen versoepelen. Gemeenten kunnen dat locatiespecifiek regelen. Dat geldt ook voor in het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) aangewezen milieubelastende activiteiten. Bijvoorbeeld regels over geur en geluid. Die decentrale regels in het omgevingsplan zijn dan maatwerkregels op grond van het Bal.

Draagvlak

“Het is essentieel om inwoners en bedrijven

vroegtijdig te betrekken bij het maken van plannen voor de omgeving. Daarom speelt participatie bij ons een belangrijke rol in de omgevingsvisie en de RES”, zegt Scholten. “We voeren gesprekken met bewoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. In coronatijd hebben we ook veel online gedaan met vragenlijsten en digitale bijeenkomsten. Draagvlak voor plannen is enorm belangrijk. Als je als bedrijf of inwoner ook kunt profiteren van die zonnepanelen of windmolens – bijvoorbeeld door middel van een energiecoöperatie – dan kijk je er heel anders naar, dan dat je in de krant moet lezen dat er een windmolen of zonneweide achter je woning komt.” Mulder besluit: “De uitdaging ligt vooral in de energietransitie in de bestaande bouw, maar dan loop je ook tegen beperkingen aan van de bouwkwaliteit, gerelateerd aan de bouwperiode. En wie gaat dat allemaal betalen? Niet de bewoner, want we streven naar een betaalbare transitie. En je hoeft niet gelijk naar energie-neutraal. Een labelwinst van oudere woningen van G naar C is al een geweldige stap voorwaarts. Stimuleringsregelingen voor inwoners en bedrijven kunnen daarnaast helpen bij het halen van je duurzame doelstellingen. Denk aan stimuleringsregelingen voor zonnepanelen of groene daken. Ook organiseren we informatiebijeenkomsten over aardgasvrij. Bewustwording en draagvlak creëren, daar gaat het om.”

Foto: Wico Ankersmit

Zicht op kasteel Cannenburgh in Vaassen.